

Jan Věchet, Živelné pohromy na Rychnovsku očima lidových kronikářů (1700-1800), diplomová práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2017, 105 s. textu – školitelský posudek (M. Holý)

Posuzovaná práce se věnuje možnostem využití narativních pramenů z prostředí nižších sociálních vrstev v historiografii, a to zejména na příkladu jejich percepce různých přírodních pohrom v oblasti východočeského Rychnovska v 18. století. Ačkoli dílčí studie i některá monografická zpracování či výběry pramenů k takové problematice již existují, vznikla většina z nich buď ještě v 19. století, anebo pak v průběhu 20. století, zejména jeho první poloviny a dvou desetiletí bezprostředně následující po druhé světové válce (O. Nahodil, A. Robek). Moderních prací založených na excerpci a interpretaci předmoderních vyprávěcích pramenů lidové provenience je k dispozici jen minimum (E. Maur ad.).

Právě proto bylo uvedené téma zvoleno pro předkládanou diplomovou práci. Její zpracování postavilo před Jana Věcheta úkol vypořádat se nejen s výše zmíněným dosavadním bádáním, ale také s českými i zahraničními pracemi, které se zabývají obecnou problematikou každodenního života nižších sociálních vrstev raně novověké společnosti, stejně jako díly z oblasti historické antropologie, mikrohistorie, dějin cen a mezd, klimatu, měření času, stravování či zemědělství. Pokud jde o pramennou heuristiku, využil J. Věchet nejen vydané prameny, zejména pak různé edice lidových kronik, ale také některé rukopisné zdroje, především z archivních fondů vztahujících se ke zkoumané oblasti (Státní okresní archiv v Rychnově nad Kněžnou). Pro komparaci použil pak rovněž některých dalších zdrojů.

Svou práci autor kromě úvodu a závěru rozdělil do dvou rozsáhlých částí, které jsou dále vnitřně členěny. První z nich se soustřeďuje na lidové kroniky jako svébytné druh historického pramene. Analyzuje dosavadní domácí i zahraniční výzkumy, definuje pojem lidové kronikářství a především se soustředí na možnosti, ale také limity výpovědní hodnoty zkoumaného typu pramenů, a to jak pro hospodářské, tak také sociální, kulturní i mentalitní dějiny. Upozorňuje přitom na řadu dezinterpretací, k nimž v minulosti při výkladu jevů pojednaných v lidových kronikách intencionálně či neintencionálně docházelo.

Druhá část práce věnuje pozornost přímo východočeským lidovým kronikářům z Rychnovska. Přibližuje jednotlivé ze zkoumaných pramenů, vyhodnocuje jejich spolehlivost z hlediska přesnosti záznamů, inspiraci pisatelů jinými autory stejně jako i další zdroje jednotlivých kronikářských děl, načež se obsáhleji soustředí na problematiku různých živelných pohrom i dalších neštěstí očima analyzovaných pramenů. Ač se uvedené pokouší kategorizovat, i podle starší literatury, a kvantifikovat, dospívá nakonec k relativizaci

výpovědní hodnoty takové analýzy. Dále věnuje pozornost významu některých konkrétních témat pro agrární společnost a pokouší se také postihnout její mentalitu, například způsoby vyrovnávání se s mnohdy nelehkou situací.

V závěru překládané práce se Jan Věchet pokouší sumarizovat hlavní teze svého výzkumu a zasadit je do širšího kontextu soudobých hospodářských, sociálních i kulturních dějin. Zároveň pak naznačuje některé další možnosti pro příští výzkum lidových kronik. Dále je obsažen seznam archivních, dalších rukopisných i vydaných pramenů stejně jako základní použité literatury, který by bylo možné ještě obohatit.

Ve svém celku přináší posuzovaná práce některé nové pohledy i informace a je logicky strukturována. Z hlediska formálního obsahuje jen nemnoho gramatických chyb či stylistických lapsů. Závěrem lze konstatovat, že diplomová práce Jana Věcheta je cenným příspěvkem k dějinám předmoderní agrární společnosti, jejích hodnot, mentality i každodenního života. Doporučuji ji tudíž k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně až velmi dobře, podle průběhu obhajoby.

Praha 25. 8. 2017

Doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.
Historický ústav AV ČR